

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ

галузь знань 02 Культура і мистецтво
спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
третій (освітньо-науковий) рівень (доктор філософії), вид дисципліни:
обов'язкова

освітня програма Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
(назва освітньо-наукової програми)

Форма навчання денна

Навчальний рік 2022/2023

Кількість кредитів ECTS 2/60

Мова викладання, навчання та оцінювання
українська

Форма підсумкового контролю екзамен

Викладачі: кандидат історичних наук
Яковенко Олена Григорівна

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Київ – 2022

Педагогіка вищої освіти : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня «Доктор філософії» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / розроб.: Т. Ю. Гранчак, О. Г. Яковенко. Київ : НБУВ, 2022. 29 с.

Розробники:

Гранчак Т. Ю., доктор наук із соціальних комунікацій, професор, провідний науковий співробітник відділу теорії та історії бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Яковенко О. Г., кандидат історичних наук, завідувач відділу теорії та історії бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

СХВАЛЕНО:

Науково – методичною радою Інституту бібліотекознавства
Протокол № 4 від «13» жовтня 2022 року

Голова науково-
методичної ради

Ольга ВАСИЛЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою Національної бібліотеки України
імені В.І. Вернадського, протокол № 6 «28» жовтня 2022 року

Рецензент:

Добровольська В. В., доктор наук з соціальних комунікацій, доцент, в. о. завідувача кафедри арт-менеджменту та івент-технологій Інституту практичної культурології Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, провідний науковий співробітник відділу теорії та історії бібліотечної справи Інституту бібліотекознавства Національна бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

© Гранчак Т. Ю., Яковенко О. Г., 2022

© НБУВ, 2022

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація (опис) навчальної дисципліни (зокрема міждисциплінарні зв'язки):

Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої освіти» передбачена освітньо-навчальною програмою «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа третього (освітньо-наукового) рівня. Відповідно до навчального плану дисципліна є обов'язковою та вивчається здобувачами на третьому курсі, у п'ятому семестрі. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Змістом курсу передбачено вивчення теоретичних і прикладних аспектів педагогічної діяльності у вищій школі, застосування широкого спектра цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій; ознайомлення з перевагами використання в навчально-науковій діяльності ігрових технологій, проблемного навчання, технологій кейс-методів; розкриття особливостей організації для безперервної освіти впродовж життя технологій та платформ дистанційного навчання; розвиток критичного мислення, оцінювання та синтезування інноваційні ідеї в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Навчальна дисципліна «Педагогіка вищої освіти» логічно пов'язана з такими навчальними дисциплінами освітньої програми підготовки аспірантів інформаційної, бібліотечної та архівної справи, як «Інформаційні технології в практиці наукових досліджень», «Методологія та методи наукового пізнання», закладає підґрунтя, доповнює, розвиває, поглиблює знання та навички, отримані здобувачами під час їх опанування.

2. Мета дисципліни – формування у здобувачів ступеня доктора філософії (PhD) цілісного розуміння змісту й завдань педагогіки вищої освіти, володіння ними сучасними інноваційними технологіями викладання, навичками їхнього використання під час науково-педагогічної діяльності за фаховим спрямуванням.

3. Завдання:

- сформуванню у здобувачів розуміння специфіки педагогічного процесу та його організації;
- ознайомити з можливостями та умовами ефективного використання SMART-технологій у освітньо-професійній діяльності;
- сформуванню уявлення про інформаційно-комунікаційний потенціал і можливості використання в навчально-науковій діяльності хмарних технологій та сервісів;
- розкрити переваги, сформуванню навички використання візуалізованої інформації в освітньо-науковому процесі;
- ознайомити здобувачів з можливостями використання в науково-педагогічній діяльності мережових технологій;

– сформулювати уявлення про переваги використання в навчально-науковій діяльності ігрових технологій, проблемного навчання, технологій кейс-методів;

– розкрити освітній потенціал роботи в групах, проєктних технологій, інтерактивного компонента в навчанні;

– обґрунтувати роль і розкрити особливості організації для безперервної освіти впродовж життя технологій та платформ дистанційного навчання;

– ознайомити з можливостями використання в педагогічній діяльності мобільних технологій;

– сприяти розвитку критичного мислення, інформаційної грамотності й культури здобувачів.

4. Компетентності, яких набуває здобувач при вивченні дисципліни відповідно до освітньої програми:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в інформаційній, бібліотечній та архівній справі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Набуття гнучкого мислення, здатність застосовувати компетентності в широкому діапазоні можливих місць роботи й повсякденному житті.

ЗК7. Комплексно використовувати інформаційні й комунікаційні технології, системний підхід під час проведення наукових досліджень.

ЗК8. Критично сприймати й аналізувати думки, ідеї інших дослідників, шукати власні шляхи розв'язання проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.

ЗК9. Уміння генерувати нові науково-теоретичні й практично спрямовані ідеї (креативність), співвідносити їх із практикою та реальними механізмами впровадження.

ЗК10. Здатність до ефективної комунікації та до представлення складної комплексної інформації у стислій формі усно й письмово, використовуючи інформаційно-комунікаційні технології та відповідні фахові терміни.

ЗК12. Комплексність у педагогічній діяльності щодо організації та здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку, професійної підготовки аспірантів до певного виду професійно-орієнтованої діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК2. Здатність застосувати сучасні методології, методи, інструменти емпіричних і теоретичних досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК3. Здатність розвивати категорійно-поняттєвий та аналітично-дослідницький апарат, виявляти й обґрунтовувати нові закономірності в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК4. Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі, дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, проявляти лідерство під час їх реалізації.

СК5. Здатність проєктувати, моделювати, розробляти нові засоби й технології з удосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання та організації використання документованої інформації.

СК6. Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій для проведення досліджень в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК7. Здатність здійснювати науково-педагогічну й освітню інноваційну діяльність у закладах вищої освіти в інформаційній, бібліотечній та архівній справі.

СК9. Здатність аналізувати явища й процеси суспільного життя, з погляду фундаментальних загальнонаукових принципів і знань, визначати особливості інформаційних механізмів їх розвитку, узгоджувати цей аналіз із актуальними завданнями сучасної бібліотечної, архівної та документної справи, інформаційного забезпечення цих процесів, використовувати для цього як теоретичні, так і експериментальні методи в галузі інформаційних, соціокомунікаційних наук, книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства та архівознавства.

СК10. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань шляхом розуміння їх фундаментальних основ, використання як теоретичних, так і експериментальних методів.

СК11. Здатність планувати й визначати практичне значення науково-дослідницької роботи. Дотримання етики й академічної доброчесності.

СК13. Здатність до самостійного навчання: визначати теоретичну, практичну складову дослідженого, проводити ефективний інформаційний пошук для повноти джерельної бази дослідження, окреслювати унікальність проведеного дослідження, використовувати здобуті фахові знання.

5. Програмні результати навчання:

ПРН1. Створювати передові концептуальні й методологічні знання, планувати, виконувати наукові й прикладні дослідження, реалізовувати інновації з інформаційної, бібліотечної та архівної справи і на межі галузей знань, а також формувати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні сучасних світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН3. Вільно презентувати й обговорювати з фахівцями й нефахівцями результати досліджень, наукові й прикладні проблеми інформаційної, бібліотечної та архівної справи державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у фахових наукових виданнях.

ПРН6. Розробляти й реалізовувати проекти з удосконалення процесів створення, розповсюдження, аналітико-синтетичного опрацювання, акумуляції, зберігання та організації використання документованої інформації.

ПРН7. Застосовувати сучасні інструменти й технології пошуку, опрацювання, аналізування інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, технології роботи з відкритими даними, базами даних, інформаційних систем.

ПРН8. Розробляти й реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають змогу переосмислити наявне і створити нове цілісне знання та/або професійну практику щодо розв'язання значущих проблем в інформаційній, бібліотечній та архівній справі з дотриманням норм академічної та професійної етики й урахуванням соціальних, економічних і правових аспектів.

ПРН9. Розробляти й використовувати у викладацькій діяльності в закладах вищої освіти теоретичні курси дисциплін з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

ПРН16. *Знання, розуміння, вміння та навички використання* правил цитування та посилання на використані джерела, правил оформлення бібліографічного списку.

ПРН18. *Вміння та навички* генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення.

ПРН19. *Знання, вміння та навички* розробляти й реалізовувати наукові проекти й програми в інформаційній, бібліотечній та архівній галузях.

ПРН25. *Вміння та навички* створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному й міжнародному рівнях. *Вміння та навички* брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати власну позицію на конференціях, семінарах, форумах.

ПРН26. *Вміння та навички* публічно представляти, захищати результати дисертаційного дослідження, обговорювати їх і дискутувати з науково-професійною спільнотою. *Вміння та навички* використовувати сучасні засоби для візуальної презентації результатів дисертаційного дослідження.

6. Програма навчальної дисципліни складається з двох модулів:

1. Зміст і якість освітнього процесу.
2. Новітні інформаційно-комунікаційні технології в науково-освітній діяльності.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва розділу й теми	кількість годин						
		денна форма						
		усього	зокрема					
л	с		п	лаб	інд	м.к.	с.р.	
МОДУЛЬ 1. ЗМІСТ І ЯКІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ								
1.1.	Педагогіка вищої освіти: предмет і завдання. Освітній та педагогічний процеси	6	2					4
1.2.	Зміст і якість освіти. Болонський процес	8	2					6
1.3.	Інтерактивний компонент і евристика освітнього процесу	8	2					6
1.4.	Проблемне й кооперативне навчання: переваги й підходи до його організації. Розвиток критичного мислення	6	2					4
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за модуль 1	30	8				2	20
МОДУЛЬ 2. НОВІТНІ ІНФОРМАЦІО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ								
2.1.	Новітні засоби навчання. Ігрові, SMART-технології в педагогічній діяльності. Кейс-метод в навчально-науковій діяльності	8	2					6
2.2.	Технології візуалізації інформації в науково-освітньому процесі	6	2					4
2.3.	Використання інформаційно-комунікаційних технологій в дистанційній освіті	8	2					6
2.4.	Інноваційні інформаційні технології в науково-освітній діяльності	6	2					4
	Модульний контроль	2					2	
	Разом за 2 модуль	30	8				2	20
	Разом із дисципліни	60	16				4	40

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. ЗМІСТ І ЯКІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 1.1. ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ. ОСВІТНІЙ ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕСИ

Анотація до лекції 1.1.

Актуальність навчальної дисципліни «Педагогіка вищої освіти», її роль і значення в професійному становленні фахівця. Мета, завдання, зміст, основні поняття, роль у професійній підготовці фахівців, місце в системі фахових дисциплін. Навчальна дисципліна в процесі формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей. Програмні результати навчання.

Змістові модулі, тематичний план лекційних занять і самостійної роботи. Методика оцінювання запропонованих в дисципліні видів навчальної роботи. Зв'язок курсу зі спорідненими дисциплінами. Понятійний апарат курсу.

План

1. Предмет, завдання, актуальність навчальної дисципліни «Педагогіка вищої освіти», роль у професійній підготовці фахівців, місце в системі фахових дисциплін.
2. Педагогічний процес: поняття, структура, етапи.
3. Завдання та суб'єкти педагогічного процесу у закладі вищої освіти.
4. Етапи педагогічного процесу.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Обґрунтуйте самостійно актуальність навчальної дисципліни «Педагогіка вищої освіти».
 - Визначте мету, завдання, змістовні модулі навчальної дисципліни.
 - Розкрийте етапи педагогічного процесу.

Література: [20, 23, 52, 54, 66].

ТЕМА 1.2. ЗМІСТ І ЯКІСТЬ ОСВІТИ. БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

Анотація до лекції 1.2.

Поняття змісту освіти. Вища освіта в Україні й Болонський процес. Сучасна підготовка фахівця інформаційної, бібліотечної та архівної справи в Україні: від вивчення дисциплін – до набуття компетентностей. Стандарти вищої освіти України спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Предметна область, компетентності й результати навчання.

Освітньо-кваліфікаційні програми (ОКП) підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Відповідність ОКП Державним стандартам підготовки фахівців. Перелік навчальних дисциплін і логічна послідовність їх вивчення; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання програм; очікувані результати навчання.

Навчально-методичні комплекси, навчальні плани, програми, підручники тощо як відображення змісту освіти. Навчальний план: поняття, структура, наповнення. Індивідуальні навчальні плани студентів.

Система якості освіти та її компоненти. Внутрішня система забезпечення якості освіти: стратегія та процедури забезпечення якості освіти; забезпечення академічної доброчесності; системи оцінювання знань і умінь студентів, діяльності науково-педагогічних кадрів і керівних працівників закладу освіти; необхідні для освітнього процесу ресурси.

План

1. Поняття змісту освіти. Стандарти вищої освіти України й Болонський процес.
2. Стандарти вищої освіти України спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».
3. ОКП підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».
4. Система якості освіти та її компоненти.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:

Визначте вплив Болонського процесу на реформу вищої освіти в Україні.

Розкрийте суть освітньо-кваліфікаційної програми підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Назвіть загальні й фахові компетенції, якими повинен володіти доктор філософії.

Література: [6, 14, 19, 23, 29, 30, 32, 44, 52, 54, 57, 66].

ТЕМА 1.3. ІНТЕРАКТИВНИЙ КОМПОНЕНТ І ЕВРИСТИКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Анотація до лекції 1.3.

Поняття інтерактивності. Інтерактивне навчання: ознаки й переваги.

Монологічні, діалогічні, полілогічні форми спілкування під час інтерактивного навчання. Принципи й підходи до інтерактивного навчання.

Індивідуальна, парна, групова робота.

Технології інтерактивного навчання. Застосування дослідницьких проєктів, організація рольових ігор, робота з документами й різними джерелами інформації, використання творчих робіт.

Підготовка, структура інтерактивного заняття.

Поняття та завдання евристики. Основні характеристики й переваги евристичного навчання. Когнітивне підґрунтя евристичного навчання.

Основні принципи, зміст і засоби дослідницького (евристичного) навчання. Інваріантна й варіативна частини евристичного навчання.

Моделі навчання як дослідження.

План

1. Ознаки й переваги інтерактивного навчання.
2. Форми спілкування, принципи й підходи до інтерактивного навчання.
3. Підготовка й структура інтерактивного заняття.
4. Завдання, характеристики, переваги, принципи, зміст, засоби евристичного навчання.
5. Моделі навчання як дослідження.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Дайте визначення понять інтерактивність і евристика. Назвіть ознаки інтерактивного навчання.

- Визначте, чим парна робота відрізняється від групової. З якою метою ефективніше використовувати індивідуальну, парну, групову роботу під час інтерактивного навчання.
- Охарактеризуйте технології інтерактивного навчання.
- Встановіть, у чому полягає специфіка підготовки інтерактивного заняття, які умови його ефективності.
- Сформулюйте переваги евристичного навчання.
- Назвіть моделі навчання як дослідження.

Література: [12, 27, 28, 33, 34, 36, 37, 39, 42, 56, 67, 68].

ТЕМА 1.4. ПРОБЛЕМНЕ Й КООПЕРАТИВНЕ НАВЧАННЯ: ПЕРЕВАГИ Й ПІДХОДИ ДО ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Анотація до лекції 1.4.

Розвиток творчого мислення студентів і проблемне навчання. Проблемне навчання: поняття, завдання, етапи. Загальні й спеціальні функції проблемного навчання. Умови організації та схема процесу проблемного навчання.

Методи проблемного навчання. Дидактичні форми, які використовуються в проблемному навчанні.

Структура заняття з елементами проблемного навчання. Проблемне запитання, проблемне завдання, проблема, проблемна ситуація. Класифікація навчальних проблем. Проблемна ситуація: поняття та типи за видом інформаційно-пізнавальної суперечності. Завдання, способи, прийоми створення проблемних ситуацій. Рівні проблемності. Гіпотеза. Пошук шляхів вирішення проблеми. Висновки.

Взаємодія та роль викладача під час проблемного навчання.

Поняття, завдання, цінності кооперативного навчання. Характеристики й умови ефективності кооперативного навчання. Необхідні компоненти ефективних ситуацій (базових елементів) кооперованого навчання.

Функції та роль викладача в кооперативному навчанні.

Специфіка організації заняття під час кооперативного навчання. Вимоги до груп. Ролі студентів під час роботи в групах.

Методи кооперативного навчання. Робота в кооперативних групах за методами «Зигзаг», «Кути», «Думай – Працюй у парі – Ділись», «Формулою – Ділись – Слухай – Створюй», «Кажі та переключайся», «Навчання разом», «Команда – ігри – турніри», «Складана картинка».

Технології колективно-групового навчання: обговорення проблеми в загальному колі; мікрофон; незакінчені речення; мозковий штурм; ажурна пилка; навчаючи – учусь; аналіз ситуації; розв'язання проблем; дерево рішень. «Акваріум», «Коло ідей», «Карусель» як технології організації

кооперативного навчання. Технології ситуативного моделювання: симуляції; спрощене судове слухання; громадські слухання; розігрування ситуації за ролями. Технології опрацювання дискусійних питань під час кооперативного навчання.

Особливості оцінювання під час кооперативного навчання.

План

1. Проблемне навчання: поняття, завдання, структура, методи.
2. Поняття, завдання, структура, методи кооперативного навчання.
3. Критичне мислення: поняття, рівні, методи й прийоми розвитку.

Завдання для самостійної роботи до теми 1.4.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Розкрийте суть проблемного навчання, його переваги для розвитку творчого мислення студентів.
 - Визначте загальні й спеціальні функції, методи, дидактичні форми проблемного навчання.
 - Означте структуру заняття з елементами проблемного навчання.
 - Розкрийте поняття кооперативне навчання, його завдання та цінності у навчальному процесі.
 - Охарактеризуйте методи й технології кооперативного навчання.
 - Дайте визначення поняття критичне мислення. Означте його рівні, методи й прийоми розвитку.
 - Розкрийте алгоритм критичного оцінювання інформації.

Література: [4, 15, 26, 34–37, 43, 44, 48, 49, 56, 64, 66, 72].

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи.

Виконайте письмово завдання:

1. Визначити, у чому полягає специфіка педагогіки вищої освіти.
2. Охарактеризувати етапи педагогічного процесу.

3. Скласти рейтинг 10 найактуальніших, на Вашу думку, компетентностей доктора філософії інформаційної, бібліотечної та архівної справи за Стандартом спеціальності.

4. Результати завдання оформити у вигляді доповіді.

МОДУЛЬ 2. НОВІТНІ ІНФОРМАЦІО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ТЕМА 2.1. НОВІТНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ. ІГРОВІ, SMART- ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. КЕЙС-МЕТОД В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація до лекції 2.1.

Новітні засоби навчання. Електронні посібники, підручники: поняття, функції, види, структура. Гіпертекст. Вимоги до електронного підручника. Сервіси для створення інтерактивних і електронних книг: Ridero, Ourbook, FlipSnack, Batalugu, Storyjumper, Epubbud, Storycove.com, RealeWriter, CAST UDL Bookbuilder, Myebook, Bookemon, ShasofteBook тощо.

Новітні засоби контролю знань і вивчення аудиторії: онлайн-тести, опитування, вікторини. Сервіси для створення онлайн-опитувань: Playbuzz (<https://www.playbuzz.com/>) тощо.

Гра як специфічна соціальнокомунікаційна практика та інструмент формування середовища управління знаннями. Ігрові технології в науці та освіті.

Переваги й функції ігор. Навчальні ігри: завдання та види.

Досвід використання ігрових технологій в університетах за кордоном. Вітчизняний досвід використання ігор у навчальному процесі.

Вимоги й підходи до організації навчального ігрового простору.

Ігрові технології під час вивчення дисциплін соціально-комунікаційного циклу.

SMART-технології в педагогічній діяльності: поняття, сутнісні характеристики. Переваги використання SMART-технологій в науково-педагогічній діяльності.

Кейс-метод: поняття, концептуальні аспекти, сутнісні характеристики. Розвиток застосування кейс-методів. Класичні школи case-study: Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська). Методологія кейс-метода. Можливості кейс-метода в навчанні. Умови ефективності навчання за допомогою кейс-методів. Конструювання ситуацій: принципи, методи, творчий процес. Вимоги до кейсів. Джерела, жанрові особливості кейсів. Типи кейсів за структурою. Роль викладача в процесі застосування кейс-методу. Організація та самоорганізація роботи студента в процесі

застосування кейс-методу. Бібліотечно-інформаційна освіта як галузь застосування кейс-методу. Інтернет-ресурси та їх використання при роботі з кейсами. Інтеграція засобів дистанційного навчання та кейс-методу.

План

1. Електронні посібники й підручники. Гіпертекст.
2. Новітні засоби контролю знань і вивчення аудиторії.
3. Гра як технологія управління знаннями. Переваги та функції ігор.
4. SMART-технології в педагогічній діяльності.
5. Кейс-метод: поняття та сутнісні характеристики.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.1.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Охарактеризуйте новітні засоби навчання та контролю знань і вивчення аудиторії.
 - Визначте соціальне значення, функції та переваги гри порівняно з іншими видами отримання нової інформації.
 - Назвіть види навчальних ігор, зокрема ті, які використовуються в бібліотечній практиці.
 - Розкрийте суть поняття SMART-освіта.
 - Дайте визначення, що таке кейс-технологія та які переваги її застосування в освітній діяльності.
 - Розкрийте структуру й принципи побудови кейсів.
 - Окресліть технологічні особливості й завдання технології методів case-study.

Література: [1, 4, 5, 9, 11, 10, 12, 24, 28, 34, 40, 50, 53, 58, 60, 61, 62, 65, 69, 70].

ТЕМА 2.2. ТЕХНОЛОГІЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ В НАУКОВО-ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація до лекції 2.2.

Візуальний контекст спілкування. Візуальна інформація в історії соціальних комунікацій. Візуальний символізм об'єктів культури, просторів

і середовищ. Візуальний символізм буденних дій та соціальних практик. Візуальна інформація в навчальному процесі, науці, бізнес-середовищі.

Презентація як спосіб візуалізації доповіді. Сервіси: Emaze (<https://www.emaze.com/>) / Prezi (www.prezi.com) та ін. Скрайбінг. Сервіс Sparcol Video Scribe (www.sparkol.com). Вимоги до презентації. Принципи і структура презентації.

Технологічні аспекти візуалізації інформації. Види інфографіки та візуалізації даних. Програми, платформи, сервіси для створення інфографічних продуктів (Microsoft Word, Microsoft Excel, Pictochat, Infogram тощо). Особливості використання візуалізованої інформації для здійснення аналізу інформації.

Комікс як спосіб представлення візуалізованої інформації. Освітні комікси. Сервіси для створення коміксів: Canva (<https://www.canva.com/>), Pixton (<https://www.pixton.com>)

План

1. Візуальна інформація в соціальних комунікаціях і навчальному процесі.
2. Презентація як спосіб візуалізації доповіді: вимоги, принципи організації, структура.
3. Технологічні аспекти візуалізації інформації. Інфографіка та візуалізація даних.
4. Скрайбінг.
5. Комікс як спосіб представлення візуалізованої інформації.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.2.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Визначте, що таке візуалізація інформації та які переваги візуальної інформації в процесі навчання.
 - Охарактеризуйте різні види інфографіки та візуалізації даних.
 - Назвіть переваги використання коміксів у навчально-педагогічній діяльності.
 - Обґрунтуйте можливості використання інфографіки в процесі наукових досліджень.

Література: [5, 7, 8, 15, 21, 28, 34, 51, 73].

ТЕМА 2.3. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДИСТАНЦІЙНІЙ ОСВІТІ

Анотація до лекції 2.3.

Інформаційні технології та дистанційна освіта. Місце дистанційного навчання в системі безперервної освіти упродовж життя. Дистанційна освіта і саморозвиток.

Форми дистанційного навчання. Лекційний стрімінг, вебінари, дискусійні чат-форуми, онлайн-тести, аудіо- та відеолекції, онлайн-презентації.

Організація дистанційного навчання в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи: участь бібліотек, вишів, громадських ініціатив.

Дистанційний курс «Електронна бібліографія» Харківської державної наукової бібліотеки імені В. Г. Короленка. Фахова дистанційна освіта в Миколаївському регіональному тренінговому центрі Миколаївської ОУНБ ім. О. Гончара.

Дистанційні курси НТУ «ХП». Дистанційне навчання в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Дистанційна освіта на платформі Prometheus. «Відкритий університет Майдану» як платформа громадської ініціативи для дистанційного навчання.

Принципи організації дистанційного навчання: мотивація, тайм-менеджмент, мобільність, комплексність.

План

1. Поняття дистанційної освіти. Місце дистанційної освіти в навчанні протягом життя.
2. Форми дистанційного навчання.
3. Організація дистанційного навчання в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи.
4. Дистанційна освіта на освітніх вітчизняних і зарубіжних платформах.
5. Принципи організації дистанційного навчання.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.3.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.

2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Визначіть місце дистанційної освіти в системі освітніх послуг.
 - Обґрунтуйте значення дистанційної освіти для реалізації стратегії безперервної освіти «Навчання впродовж життя».
 - Охарактеризуйте відомі вам онлайн-платформи дистанційної освіти.
 - Назвіть форми дистанційного навчання.
 - Обґрунтуйте переваги й недоліки в системі дистанційної освіти.
 - Наведіть приклади дистанційних курсів, які функціонують з ініціативи бібліотек.

Література: [2, 3, 22, 28, 30, 34, 39, 45, 55].

ТЕМА 2.4. ІННОВАЦІЙНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація до лекції 2.4.

Роль мережевих сервісів у формуванні горизонтальних зв'язків у системі обміну науковою інформацією. Універсальні (Facebook, Instagram тощо) та спеціалізовані мережі науковців (Scientific Social Community, Ukrainian Scientists Worldwide, Academia.edu, Research Gate, Science Stage, Scispace.net, Epernicus, Українська наукова інтернет-спільнота та ін.). YouTube як інструмент доступу до відеолекцій, фільмів, презентацій. Соціальні мережі в освіті. Організаційний потенціал соціальних мереж в освітньому процесі. Соціальні мережі як канал освітньої комунікації в поза аудиторний час.

Мобільні технології в організації доступу до інформації. Мобільні застосунки в діяльності вишів і бібліотек. Доступ до інформації за допомогою QR-кодів. Сервіси для створення QR-кодів. Переваги використання QR-кодів у бібліотечному обслуговуванні. Онлайн-вікторини, онлайн-читання, екскурсії по бібліотеці тощо за допомогою QR-кодів.

Хмарні технології: поняття, принципи функціонування, переваги й недоліки. Хмарні сервіси як простір персонального навчання, інтерактивних занять і колективного викладання.

Поняття віртуальної, доповненої та змішаної реальності. Перспективи застосування технологій розширеної реальності для вирішення науково-дослідних завдань. Програмно-технічне забезпечення використання технологій розширеної реальності. Застосунки доповненої реальності для підтримки педагогічного процесу, вирішення професійних завдань.

Організаційно-методичні засади створення бібліотечних просторів доступу до технологій розширеної реальності.

Метод проєктного навчання: походження та сутність. Цілі й завдання проєктної технології. Переваги, завдання проєктного навчання під час підготовки студентів.

План

1. Мережеві сервіси в науково-освітній комунікації.
2. Мобільні технології в діяльності ЗВО і бібліотек.
3. Хмарні технології у навчанні дисциплін професійного спрямування.
4. Імерсивні технології в науково-освітній діяльності.
5. Метод проєктного навчання: сутність, цілі, завдання і переваги.

Завдання для самостійної роботи до теми 2.4.

Практичні завдання

1. Здійсніть пошук літератури з теми.
2. Ознайомтеся зі змістом рекомендованої літератури та джерелами, що додатково знайшли самостійно. Передивіться конспект лекційного заняття.
3. Дайте відповіді на запитання:
 - Розкрийте особливості комунікації та спілкування в соціальних мережах та їхній функціональний потенціал для виконання освітніх завдань.
 - Наведіть приклади використання мобільних застосунків у педагогічному процесі.
 - Визначіть ключові характеристики хмарних технологій та переваги користування ними в науково-освітній діяльності.
 - Наведіть приклади використання хмарних технологій для організації педагогічного процесу.
 - Дайте визначення понять віртуальна, доповнена, змішана реальність.
 - Розкрийте переваги використання технологій розширеної реальності для педагогічного процесу й наукових досліджень.

Література: [13, 16, 17, 18, 28, 29, 34, 38, 41, 46, 47, 59, 63, 71].

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Підготувати реферат на одну з тем:

1. Електронні підручники як інструмент самоосвіти.
2. Ігрові технології у науковій діяльності.

3. Використання ігрових технологій в освітньому процесі.
4. SMART-технології в освіті.
5. Кейс-метод у підготовці бакалаврів інформаційної, бібліотечної та архівної справи.
6. Види і зміст навчальних кейсів.
7. Візуальна інформація та візуалізація даних у процесі наукового пізнання.
8. Комікс як інструмент у навчально-педагогічній діяльності.
9. Дистанційна бібліотечно-інформаційна освіта в Україні: особливості розвитку й функціонування.
10. Вебінар як інструмент освітньої комунікації.
11. Соціальні мережі як інструмент навчання та розвитку.
12. Термінологічний аспект використання мобільних технологій.
13. Мобільні застосунки в освітньому процесі: зарубіжний досвід.
14. Мобільні застосунки в бібліотечній практиці.
15. Хмарні технології та наукова колаборація.
16. Використання хмарних технологій в освітньому середовищі.
17. Використання хмарних сервісів Google у науковій та науково-організаційній діяльності.
18. Використання технологій розширеної реальності для просування книги й читання.

4. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ (за формами контролю)

№ з/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за одне заняття	Бали за всі заняття (максимальні)	Бали за всі заняття (максимальні)
			1 модуль	2 модуль
1	Відвідування лекцій та участь в аудиторній роботі (участь у дискусії, обговоренні теми лекції)	1	1x4=4	1x4=4
2	Самостійна робота (написання есе, реферату та інше)	5	5x4=20	5x4=20
3	Модульна контрольна робота	15	15x1=15	15x1=15
4	Усього за модуль		39	39
5	Екзамен		22	
6	Разом з дисципліни		39+39+22 = 100 балів	

5. ЗАПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Предмет, завдання, актуальність навчальної дисципліни «Педагогіка вищої освіти», роль у професійній підготовці фахівців, місце в системі фахових дисциплін.
2. Педагогічний процес: поняття, структура, етапи.
3. Етапи педагогічного процесу.
4. Завдання та суб'єкти педагогічного процесу у закладі вищої освіти.
5. Поняття змісту освіти. Стандарти вищої освіти України й Болонський процес.
6. Стандарти вищої освіти України спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».
7. ОКП підготовки фахівців спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».
8. Система якості освіти та її компоненти.
9. Ознаки й переваги інтерактивного навчання.
10. Форми спілкування, принципи й підходи до інтерактивного навчання.
11. Підготовка й структура інтерактивного заняття.
12. Завдання, характеристики, переваги, принципи, зміст, засоби евристичного навчання.
13. Моделі навчання як дослідження.
14. Проблемне навчання: поняття, завдання, структура, методи.
15. Поняття, завдання, структура, методи кооперативного навчання.
16. Критичне мислення: поняття, рівні, методи й прийоми розвитку.
17. Електронні посібники й підручники. Гіпертекст.
18. Новітні засоби контролю знань і вивчення аудиторії.
19. Навчальні ігри: завдання та види. Вимоги й підходи до організації навчального ігрового простору.
20. SMART-технології в педагогічній діяльності.
21. Кейс-метод: поняття та сутнісні характеристики.
22. Джерела, жанрові особливості кейсів. Типи кейсів за структурою.
23. Візуальна інформація в соціальних комунікаціях і навчальному процесі. Технологічні аспекти візуалізації інформації.
24. Поняття дистанційної освіти, її місце у навчанні впродовж життя.
25. Форми й принципи організації дистанційного навчання.
26. Мережеві сервіси в науково-освітній комунікації.
27. Мобільні технології в діяльності вишів і бібліотек.
28. Хмарні технології у навчанні дисциплін професійного спрямування.
29. Імерсивні технології в науково-освітній діяльності.
30. Метод проектного навчання: сутність, цілі, завдання та переваги.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

Відповідь студента оцінюється на:

➤ **Оцінку А (90–100)** – якщо повно, глибоко, розгорнуто, правильно й обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє глибокі знання всієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить власні висновки й узагальнення;
3. застосовує теоретичні знання на практиці, робить власні висновки й узагальнення;
4. володіє навичками івент-аналізу масових та елітарних практик;
5. розуміє можливості сучасних наукових методів і володіє цими методами на рівні, необхідному для вирішення практичних завдань, що постають при виконанні професійних обов'язків.

➤ **Оцінку В (82–89)** – якщо правильно й обґрунтовано викладено матеріал:

1. студент виявляє знання всієї програми навчальної дисципліни;
2. відображає чітко знання термінів, правильно формулює відповідь, робить певні узагальнення;
3. але відповідь не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
4. наявні незначні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку С (74–81)** – якщо правильно викладено матеріал:

1. відображає знання термінів, логічно формулює відповідь, але наявні незначні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
2. наявні неточності у виконанні практичних завдань.

➤ **Оцінку D (64–73)** – якщо відповідь студента є поверхневою, недостатньо аргументованою:

1. є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет запитання;
2. є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, нечіткі їхні характеристики;
3. свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
4. не містить посилань на літературу;
5. викладена з порушенням логіки подання матеріалу;
6. містить багато граматичних, грубих стилістичних помилок і виправлень.

- **Оцінку E (60–63)** – якщо відповідь студента є поверхневою:
- свідчить про наявність прогалин у знаннях, зокрема не засвідчує повною мірою знання основних понять, концепцій, категорій;
 - викладена з порушенням логіки подання матеріалу.
- **Оцінку FX (35–59)** – якщо студент не відповів на поставлене питання або відповідь є неправильною:
- не розкриває сутності питання, або ж допущено грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність відповідних знань у студента чи їх безсистемність і поверховість;
 - не знає основних положень навчальної дисципліни, принципів аналізу ситуацій; не вміє сформулювати власну думку й викласти її.
- **Оцінку F (0–34)** – якщо студент не відвідував заняття, не відпрацював їх, не проявляв бажання пізнавати навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Публікації науково-педагогічного працівника за темою навчальної дисципліни:

1. Гранчак Т. Ю. Ігрові технології як інноваційний інструмент формування бібліотечно-інформаційного середовища управління знаннями. *Наука та інновації*. 2019. Т. 15. № 2. С. 91–104. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0002752>

2. Гранчак Т. Інформаційно-комунікаційні технології в дистанційній бібліотечній освіті в Україні: комплексність і варіативність. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. № 5. С. 219–235. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003941>

3. Загуменна В., Гранчак Т. Дистанційна освіта бібліотекарів у віртуальному середовищі. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 6. С. 45–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2017_6_14

4. Яковенко О. Г. Взаємодія бібліотеки та закладу вищої освіти в організації практики студентів: традиції та новації. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Вип. 66. С. 126–139.

5. Яковенко О. Г. Самоосвіта бібліотечних фахівців у цифровому середовищі. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації*: матеріали Міжнар. наук. конф. (6–8 жовт. 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Київ, 2020. С. 141–144. URL: http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/202011_artilces_field_dopmat_files/tezi_nbu_v_2020_2.pdf

6. Яковенко О. Г. Розвиток професійних компетенцій працівників сфери бібліотечно-інформаційного обслуговування. *Бібліотечні послуги: облік, статистика, ефективність* : наук.-метод. посібн. / уклад. : О. Яковенко, А. Венідиктова ; відп. ред. О. Василенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. С. 112–117. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/everlib/item/er-0003876>

Основна література:

7. 11 безкоштовних онлайн-інструментів для створення інфографіки. *Твоє місто*. 2015.22.09. URL: http://tvoemisto.tv/news/10_bezkoshtovnyh_onlayninstrumentiv_dlya_stvorennya_a_infografiky_73014.html

8. 16 кращих способів створення інфографіки. *Студія медіадизайну*. 2012. 24.12. URL: <http://smd.univ.kiev.ua/?p=1086>

9. 18 сервісів для проведення опитувань. Plerdy. URL: <https://www.plerdy.com/ua/blog/18-servisov-dlja-provedenija-oprosovo/>

10. Бабак А. П'ять сервісів для створення онлайн-вікторин. MediaSapiens. 2016. 13.05. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/pyat_servisiv_dlya_stvorennja_onlajn_viktorin/

11. Белан В. Перспективи щодо запровадження смарт-технологій у вищу освіту [Електронний ресурс]. URL : https://lib.iitta.gov.ua/724683/1/%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8_2021.pdf

12. Биков В. Ю. Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков, О. Ю. Буров. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/723206/1/ЦИФРОВЕ%20НАВЧАЛЬНЕ%20СЕРЕДОВИЩЕ%20ВИКЛИКИ%20ЧАСУ.pdf>

13. Бойчук М. Використання бібліотеками ВНЗ мережі Facebook як платформи наукової комунікації (на прикладі діяльності НБ НаУКМА). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* : зб. наук. пр. Київ, 2017. Вип. 46. С. 515–526. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2017_46_34

14. Болонський процес : Нормативно-правові документи / уклад.: З. І. Тимошенко, І. Г. Оніщенко, А. М. Грехов, Ю. І. Палеха. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. 102 с. URL : <https://studfile.net/preview/1852055/page:18/>

15. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2015. Вип. 41. С. 467–478. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nbnbuimviv_2015_41_36

16. Бондаренко В. Мобільні застосунки як засіб комунікації в суспільстві знань: освітній аспект. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2017. Вип. 48. С. 576–590. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001686>

17. Бондаренко В. Мобільні застосунки як інструмент самоосвіти в середовищі покоління Z. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2018. № 1. С. 86–98. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/146298>

18. Велитченко В. Використання хмарного сервісу OneNote в освітньому процесі / В. Велитченко, Н. Дегтярєва, В. Шамоля. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2022. Т. 10. № 3. С. 16–22. URL : <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i3-002>

19. Величко І. Г. Розроблення новітніх принципів організації освітнього процесу у ВНЗ України на основі досвіду європейської педагогіки та національної народної освіти XIX століття / І. Г.

Величко, О. С. Васильківський. *Молодий вчений*. 2020. № 8(2). С. 141–144. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_8\(2\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_8(2)_11)

20. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Дрогобич, 2006. 326 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/library/vyshnevsky.pdf>.

21. Вовк О. В., Черемський Р. А. Інфографіка як ефективний засіб навчання. *Системи обробки інформації*. 2017. Вип. 4 (150). С. 199–205. URL: http://openarchive.nure.ua/bitstream/document/5229/1/soi_2017_4_43.pdf

22. ВУМ. Перша в Україні дистанційна платформа громадянської освіти. URL: <https://vumonline.ua/>

23. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. Дніпропетровськ, 2014. 416 с. URL : <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>.

24. Глазунова О. Г. SMART підхід до формування електронного навчального курсу в MOODLE. URL: <http://2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=63&lang=ru>

25. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійних компетентностей майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі. *Людинознавчі студії*. Сер. Педагогіка. 2017. Вип. 4/36. С. 64–73. URL:

https://www.researchgate.net/publication/316497853_CASE_METHOD_AS_MEANS_OF_PROFESSIONAL_TRAINING_OF_SOCIAL_PEDAGOGUES_AND_SOCIAL_WORKERS_IN_HIGH_SCHOOL

26. Гуменюк Л., Потапова В. Практична медіаграмотність : посібн. для бібліотекарів. Київ: Академія Української преси, 2015. URL: <https://aup.com.ua/books/mbm/>

27. Гуралюк А. Г. Цифровізація як умова розвитку системи освіти [Електронний ресурс]. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/729276/2/Guraliuk-A.pdf>

28. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навч. посібн. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Р. С. Гуревича. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с. URL: <http://kist.ntu.edu.ua/textPhD/itn.pdf>

29. Дем'яненко В. Механізми використання освітніх платформ з елементами штучного інтелекту для формування інформаційно-дослідницької компетентності. *Теорія і практика упр. соц. системами*. 2020. № 4. С. 93–100. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2020_4_11

30. Дистанційна освіта. Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>

31. Дія. Цифрова освіта : Телеграм-канал. URL: https://t.me/diia_education

32. Добровольська В. В. Підготовка фахівців зі спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у Національній бібліотеці

України імені В. І. Вернадського. *Підвищення ефективності діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах цифровізації* : наук.-метод. зб. / наук. ред.: О. Г. Яковенко; відп. ред. О. М. Василенко; НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Київ, 2022. С. 32–38. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004499>

33. Духаніна Н. М. Цифровізація освітнього процесу: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Н. М. Духаніна, Г. В. Лесик. URL : <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49235/1/p.406-409.pdf>

34. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Київ : НТУ, 2017. 172 с. URL: <https://ukreligieznavstvo.wordpress.com/2019/01/18/itn>

35. Інтерактивне навчання: інструменти та технології для цікавих уроків : освітній серіал. <https://osvita.dia.gov.ua/courses/interactive-learning>

36. Інтерактивні технології кооперативного навчання. URL: <https://naurok.com.ua/interaktivni-tehnologi-kooperativnogo-navchannya-84922.html>

37. Інтерактивні технології. Нові підходи. <https://cutt.ly/9gOE3Jv>

38. Климнюк В. Є. Віртуальна реальність в освітньому процесі. *Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил*. 2018. № 2(56). С. 207–212. URL: <https://doi.org/10.30748/zhups.2018.56.28>

39. Козубовська І. В. Особистісно-орієнтовані технології у вищій школі США / І. В. Козубовська, О. В. Шип. *Нотатки сучас. науки*. 2023. № 5. С. 19–20. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/notmodsc_2023_5_17

40. Коржик Н. А. Інтерактивна книга як сучасний видавничий продукт. *Вісник ХДАК*. 2018. Вип. 53. С. 49–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/haksk_2018_53_7

41. Косик В. М., Хомич Т. А., Хомич Ю. Є. Використання мобільних пристроїв та планшетів на базі ОС Android в навчальному процесі. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2014. № 4. URL: <https://cutt.ly/ogOW5qE>

42. Крившенко Л. М. Евристичне навчання: сутність і змістові характеристики. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Сер. : Педагогічні науки. 2017. Вип. 159. С. 219–225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2017_159_42

43. Куземко Л. В. Проблема формування у майбутніх педагогів критичного мислення та здатності вирішувати проблеми. URL: <https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0a65625b3bc79a4d53a89521216d360.html>

44. Кузьменко О. М. Розвиток комунікативної компетентності студентів завдяки навчанню у співпраці (co-operative learning). *Педагогічна освіта : Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. Вип. 24. С. 73–76 URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/77/84>

45. Кулик Є. В. Інформальна освіта бібліотекаря: сучасні можливості набуття нових компетентностей. *Сучасна інформаційно-бібліотечна освіта: європейські орієнтири* : матер. VII Міжнар. наук.-практ. конф. (1–4 берез. 2017 р., смт. Славське, Львів. Обл.) / Укр. бібл. асоц., Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв ; редкол.: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська. С. 35–39. Київ, 2017. URL: <http://bit.ly/2qDuKx4>

46. Ляхоцька Л. Л. Використання хмарних технологій в науково-дослідній діяльності сучасного університету. *The theory and methods of educational management*. 2015. 2 (16). URL: <https://cutt.ly/1gOEdm0>

47. Мережеві технології у сфері науки та освіти як інноваційний чинник формування громадянського суспільства. *Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства* : монографія. Київ, 2013. URL: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/14056.1.032.pdf

48. Мехтієва З. В. Проблемне навчання та його роль у розвитку творчого мислення студентів. *Вища освіта* : конспект уроку. 2013. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/education/36968/>

49. Мисковець Н. О. Переваги використання проблемного методу у професійній підготовці магістрів. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5.1/18.pdf>

50. Назаркевич М. А., Сторож О. В., Ключник І. І. Особливості розроблення інтерактивних електронних книг. 2015. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/31593/1/23-332-347.pdf>

51. Науменко О., Жуков А. Онлайн-сервіси для створення мультимедійного та інтерактивного контенту. *Далекі гори*. URL: <http://dalekihory.tilda.ws/>

52. Національна доктрина розвитку освіти України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

53. Олійник Н. Ефективність ігрових моделей навчання в системі сучасної вищої освіти. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Вип. 7. Ч. 2. С. 70–75. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/Vip.7-ч2.pdf>

54. Про вищу освіту : Закон України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>

55. Про ГТЦ. Українська бібліотечна асоціація. URL: <https://ula.org.ua/golovniy-treningoviy-centr/pro-gtc>

56. Радченко М. А. Інтерактивні технології навчання в професійному становленні майбутніх спеціалістів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014 р., вип. 34 (87). С. 299–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_34_45

57. Романишин Ю. Л. Концептуалізація новітніх інструментів знання-базованих комунікацій в освітньому процесі ЗВО. *Наук. вісн. Південноукр. нац. пед. ун-ту ім. К. Д. Ушинського*. 2021. № 1. С. 33–40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2021_1_6

58. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / упор. О. Сидоренко, В. Чуба. Київ : Центр інновацій та розвитку, 2001. 256 с. URL: https://omolodim.at.ua/publ/sidorenko_o_chuba_v_situacijna_metodika_navchannja_teorija_i_praktika_praktichnij_posibnik_kijiv_centr_innovacij_i_rozvitku_2001_256_s/1-1-0-42

59. Сілакова Т. Т. Проектні технології підготовки студентів. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія. 2017. № 11. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/325943324.pdf>

60. Створюйте чудові форми. Збирайте й упорядковуйте різноманітні дані за допомогою Google Форм. URL: <https://www.google.com/intl/uk/forms/about/>

61. Твердохліб А. І. Смарт-технології як основа формування сучасних тенденцій освіти. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Сер. : Педагогіка і психологія. Педагогічні науки. 2017. № 1 (13). С. 301–305. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2017_1_49

62. Товт Т. Й. Smart-освіта як інноваційний підхід до надання освітніх послуг [Електронний ресурс]. URL : http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/6484/1/Smart-education_as_an_innovative_approach_to_providing_educational_services.pdf

63. Трач Ю. VR-технології як метод і засіб навчання. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3–4 (18–19). URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/444/392>

64. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. посібник. Харків : Основа, 2008. 192 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/322318143_Kritичne_mislenna

65. Фасилітування роботи у малих групах: практ. посібн. для тренерів. Київ : ФОП О. В. Демчинський, 2017. 32 с. URL: http://nsj.gov.ua/files/1514283855ФАСИЛІТУВАННЯ%20РОБОТИ%20У%20МАЛИХ%20ГРУПАХ_26%20Nov%202017_FIN.pdf

66. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2006. 352 с. URL: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbnxhbm5haWxjaGVua28xOTkyfGd4OjQxZmVjNDUwNTA0ZGU0ZTU>

67. Цифрові навички для вчителів : Освітній серіал. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/serial-iz-tsyfrovoi-hramotnosti-dlia-vchyteliv>

68. Шелевер О. В. Цифрові платформи як засіб підвищення якості навчання в закладах вищої освіти [Електронний ресурс] / О. В. Шелевер, З. Ю. Тенькова, Ю. В. Мазур. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2022/53/part_2/40.pdf

69. Шлапак Ю. Електронний навчальний посібник як інноваційний вид програмно-педагогічних засобів. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2014. Вип. 39. С. 278–288. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2014_39_25

70. Шлапак Ю. Електронний підручник (посібник): стан і перспективи в Україні. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 49. С. 69–82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/npnbuimviv_2018_49_8

71. Штучний інтелект для школярів : освітній серіал. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/artificial-intelligence-for-schoolchildren>

72. Шуришина Л. В. Проблемне навчання та інформаційні технології як засоби підвищення мотивації студентів. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2012. Вип. II (46). С. 406–411. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2012_2_70

73. Юрженко В. В. Досвід використання навчальних коміксів в технологічних освітніх системах найбільш розвинутих країн світу. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 303–306. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_124_80